

Pelastakaa Lapset

SANAT LUOVAT TODELLISUUTTA

Ohjeita lapsiin kohdistuvasta
seksuaaliväkivallasta kertomiseen

Sanat luovat todellisuutta – ohjeita lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta kertomiseen

Oppaan teksti: Elina Pitkäranta / Pelastakaa Lapset

Taitto ja kuvitus: Atte Nykänen / Pelastakaa Lapset

Pelastakaa Lapset 2024

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Tämän julkaisun sisällöstä vastaa yksinomaan Pelastakaa Lapset ry, eikä se välttämättä vastaa Euroopan unionin näkemystä.

Sisältö

1. Miksi lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa on tärkeää käsitellä?	4
2. Mitä on lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta?	5
3. Lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan käsittely mediassa	7
3.1 Lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa koskevien rikosprosessien käsittely	7
3.2 Eettinen toimittaja huomioi lapsen oikeudet	7
4. Kiinnitä huomiota näihin asioihin kertoessasi lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta	8
4.1 Käytä lapsen oikeuksia kunnioittavia termejä	8
4.2 Vastuu on aina tekijällä	10
4.3 Sido asia laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin	11
4.4 Auta ymmärtämään ilmiötä	11
4.5 Huomioi lapsen oikeudet ja väkivaltaa kokeneen lapsen näkökulma	12
4.6 Vältä sensaatiohakuisuutta	12
4.7 Voit tarjota ennaltaehkäisyn näkökulmia	13
4.8 Kerro toimintaohjeita	14
Muistilista toimittajalle lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta kertomiseen	15

1. Miksi lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa on tärkeää käsitellä?

Tiesitkö, että:

- Joka viides lapsi Euroopassa joutuu seksuaaliväkivallan kohteeksi.¹
- Vuonna 2023 Yhdysvaltojen vihjepalvelu vastaanotti yli 36 miljoona ilmoitusta lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta.²

Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta on maailmanlaajuinen ongelma, joka voi koskettaa kaikkia lapsia Suomessakin asuinpaikasta riippumatta – riittää, että lapsella on laite, jossa on pääsy internetiin. Seksuaaliväkivallan kohteeksi voi joutua kuka tahansa, sillä kaikissa ympäristöissä, joissa on lapsia, voi olla aikuisia, jotka haluavat kohdistaa lapsiin seksuaaliväkivaltaa.

Toimittajilla on mahdollisuus nostaa lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan kaltaisia laajoja yhteiskunnallisia ongelmia yhteiskunnalliseen keskusteluun. Tämän vallan mukana kulkee myös vastuu.

Lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan käsittelyssä sanat ja se, miten ilmiötä kuvataan vaikuttavat yleisön asenteisiin, tietoihin ja vastuunkantoon. Jotta lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta kertominen on asianmukaista ja lapsen oikeuksia kunnioittavaa, käytetyn terminologian ohella on tärkeää muun muassa punnita huolellisesti yleisön oikeutta saada tietoa ja lapsen oikeutta yksityisyyteen.

Valtaosa lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta jää yhä ilmoittamatta, joten teemasta on senkin takia tärkeää keskustella. Tämä voi osaltaan madaltaa seksuaaliväkivaltaa kokeneiden kynnystä tuoda tekoja ilmi ja saattaa tekijöitä vastuuseen teoistaan.

Pelastakaa Lapset ry:n Nettivihje on toiminut vuodesta 2002 lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisemiseksi ja torjumiseksi erityisesti digitaalisissa ympäristöissä. Työn perustana on lapsen oikeus tulla suojelluksi kaikelta väkivallalta.

Tämän oppaan avulla haluamme auttaa sinua onnistumaan paremmin työssäsi kertoessasi lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta. Teema on sensitiivinen ja sisältää haastavia termejä, joten tarjoamme sinulle tässä oppaassa konkreettisia neuvoja, miten lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa on mahdollista käsitellä lapsen oikeuksia kunnioittavasti.

¹ Euroopan Neuvosto <https://human-rights-channel.coe.int/stop-child-sexual-abuse-in-sport-en.html>

² The National Center for Missing & Exploited Children <https://www.missingkids.org/content/dam/missingkids/pdfs/2023-CyberTipline-Report.pdf>

2. Mitä on lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta?

Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta (engl. Child Sexual Abuse, CSA) terminä kattaa kaikki teot, jotka loukkaavat lapsen seksuaalista koskemattomuutta ja itsemääräämisoikeutta. Seksuaaliväkivalta toimii myös seksuaalisen häirinnän ja groomingin yläkäsitteenä. Lapsia ovat kaikki alle 18-vuotiaat.

Seksuaaliväkivaltaa on mikä tahansa toisen seksuaalisuutta vahingoittava teko, sen yritys, ei-toivottu seksuaalinen kommentti tai lähestyminen, joka tapahtuu ilman toisen henkilön suostumusta riippumatta siitä, millainen suhde näiden henkilöiden välillä on.

Seksuaaliväkivalta on yksi väkivallan muoto, jossa toisen henkilön rajoja rikotaan esim. koskettamalla, ahdistelemalla tai pakottamalla. Seksuaaliväkivaltaa voi tapahtua missä tahansa ympäristössä, kuten kotona, julkisessa tilassa tai netissä.

Lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa on esimerkiksi:

- lapsen kuvan tai kehon seksuaalissävytteinen kommentointi
- alastonkuvan pyytäminen lapselta
- seksuaalissävytteisten kuvien tai videoiden lähettäminen lapselle
- lapsen saaminen toimimaan seksuaalissävytteisellä tavalla kameran edessä
- lapseen kohdistettu seksuaalinen toiminta, esim. lapsen raiskaus

Lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa on:

Alastonkuvien lähettäminen	Epäasiallinen koskettelu	Seksuaalissävytteinen kommentointi	Häirintä	
Sexting	Salakuvaus	Ahdistelu	Puristelu	Raiskaus
Lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistava materiaali	Pornon näyttäminen/lähettäminen	Tekoälyn tuottama lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa kuvaava materiaali	Alastonkuvien pyytäminen	
Epäasiallinen lähentely	Grooming eli houkuttelu seksuaalisiin tarkoituksiin	Sextortion eli seksuaalisella materiaalilla kiristäminen		

Kuva 1. Tähän on listattu, mitä kaikkea lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta voi olla.

Jokaisella lapsella on oikeus suojeluun kaikenlaiselta väkivallalta.³ Lapsen kohdistuvassa seksuaaliväkivallassa aikuinen tai lasta selvästi vanhempi henkilö käyttää lasta omien seksuaalisten tarpeidensa tyydyttämiseen. Seksuaaliväkivallalta on vallan väärinkäyttöä. Lapsi ei ole koskaan syyllinen kokemaansa seksuaaliväkivaltaan.

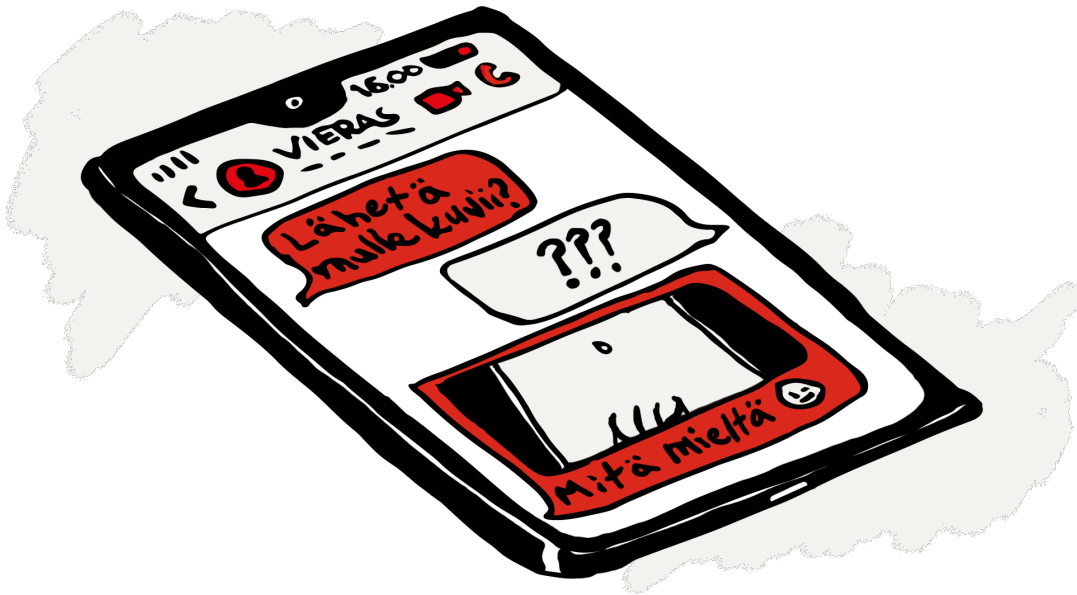
Seksuaaliväkivallalla voi olla monenlaisia vaikutuksia lapsen ja hänen kehitykseensä. Sen vuoksi on tärkeää, että lapsi saa tukea ja apua tapahtuneen käsittelyyn ammattilaisilta. Lapsen tai lapsena seksuaaliväkivaltaa kokeneen henkilön ei tule joutua olemaan kokemustensa kanssa yksin.

Lapsen kohdistuva seksuaaliväkivalta on rikos ja siihen tulee puuttua. Näin varmistetaan, että lapsi saa apua. [Suomen rikoslaissa \(1889/39\)](#) eri seksuaaliväkivallan muodoille on annettu omat nimikkeet ja ikäraajat. Aina, jos epäilee lapsen kokeneen seksuaaliväkivaltaa, tulee siitä ilmoittaa poliisille ja lastensuojeluun.

VINKKI!

Mistä lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta löytyy tietoa:

- [Kouluterveyskyselystä](#)
- [Lapsiuhritutkimuksesta](#)
- Kansainvälisistä lähteistä, kuten [Internet Watch Foundation](#), [INHOPE](#)
- Suomalaisen ja ulkomaisten järjestöjen, tutkijoiden ja asiantuntijoiden tutkimuksista ja selvityksistä
- [Seksuaalirikoslaista](#) löytyy tarkempaa tietoa eri rikosnimikkeistä

³ YK:n Lapsen oikeuksien yleissopimuksen artikla 19:

1. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin, sosiaalisiin ja koulutuksellisiin toimiin suojellakseen lasta kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, vahingoittamiselta ja pahoinpitelyltä, laiminlyönniltä tai välinpitämättömältä tai huonolta kohtelulta tai hyväksikäytöltä, mukaanlukien seksuaalinen hyväksikäyttö, silloin kun hän on vanhempansa, muun laillisen huoltajansa tai kenen tahansa muun hoidossa.

2. Tällaisten suojelutoimien tulisi tarvittaessa sisältää tehokkaita menetelmiä sosiaalisten ohjelmien perustamiseksi, joiden avulla lasta ja hänestä huolehtivia henkilöitä tuettaisiin, samoin kuin menetelmiä edellä kuvattujen lasten pahoinpitelytapauksen ehkäisemiseksi, tunnistamiseksi, raportoimiseksi, käsiteltäväksi saattamiseksi, tutkimiseksi, hoitamiseksi ja jatkoseurannaksi sekä tarvittaessa oikeuslaitoksen asiaan puuttumiseksi.

3. Lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan käsittely mediassa

Eettisten näkökohtien huomioon ottaminen on erityisen tärkeää käsiteltäessä seksuaaliväkivallan kaltaista sensitiivistä teemaa – erityisesti, kun kyse on alaikäisistä lapsista, joita koskee vielä suurempi suojelemisen velvoite.

Journalistin ohjeiden mukaan yleisöllä on oikeus tietää, mitä yhteiskunnassa tapahtuu, ja journalistilla on velvollisuus pyrkiä totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen. Lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan kaltaisen teeman käsittelyssä ihmisarvon kunnioitus, yksityiselämän suoja ja hienotunteisuus ovat korosteisessa roolissa. Kaikki julkinen ei välttämättä ole julkaistavissa. Erityistä varovaisuutta on noudatettava, kun käsitellään alaikäisiä koskevia asioita. Arkaluonteisen rikoksen uhrin henkilöllisyyttä on suojattava.

3.1 LAPSIIN KOHDISTUVAA SEKSUAALIVÄKIVALTA KOSKEVIEN RIKOSPROSESSIN KÄSITTELY

Lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa käsittelevissä uutisissa käsitellään usein rikosprosesseja. Näin ollen sisällöissä käytetään lainopillista terminologiaa, mikä ei aina anna oikeaa kuvaa teon vakavuudesta.

Uusi seksuaalirikoslainsäädäntö on tullut voimaan 1.1.2023. Siinä lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset on luokiteltu pääsääntöisesti aiempaa vakavammiksi, ja rangaistukset kovenivat. Merkittävin muutos oli, että uuden lain voimaantulon jälkeen sukupuoliyhteys alle 16-vuotiaan lapsen kanssa on pääsääntöisesti laissa lapsenraiskaus, kun se aiemmin oli hyväksikäyttörikos.⁴

3.2 EETTINEN TOIMITTAJA HUOMIOI LAPSEN OIKEUDET

Huomioithan seuraavat asiat suunnitellessasi haastatteluja lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta:

- Lapsi ei osaa eikä voi antaa suostumusta haastatteluun, jossa hän joutuisi mahdollisesti käsittelemään itselleen vahingollista asiaa uudelleen. Emme näin ollen suosittele, että tällaisia keskusteluita käytäisiin lasten kanssa.
- Aihetta voi käsitellä asiantuntijoiden kanssa sekä aikuisten, jotka ovat lapsuudessaan kokeneet seksuaaliväkivaltaa ja haluavat jakaa kokemuksiaan. Myös seksuaaliväkivaltaa kokeneen lapsen vanhemman haastattelu saattaa tulla kyseeseen. Varmista myös näissä tilanteissa seksuaaliväkivallan kokijan yksityisyys sekä haastateltavan turvallisuus ja haastattelun jälkeinen vointi.

⁴ Oikeusministeriö <https://oikeusministerio.fi/seksuaalirikoslaki>

4. Kiinnitä huomiota näihin asioihin kertoessasi lapseen kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta

Toimittajana sinulla on mahdollisuus tuoda keskusteluun tärkeitä näkökulmia lapseen kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta: ilmiöstä ja sen laajuudesta, seurauksista, ennaltaehkäisystä ja avun hakemisesta.

4.1 KÄYTÄ LAPSEN OIKEUKSIA KUNNIOITAVIA TERMEJÄ

On tärkeää kiinnittää huomiota siihen, millaista todellisuutta valitut sanat luovat. Lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa käsittelevissä sisällöissä on ensiarvoisen tärkeää noudattaa lapsen oikeuksien näkökulmasta kunnioittavaa asian käsittelyä. Käytä mahdollisuuksien mukaan sanaa lapsi tai seksuaaliväkivallan kokija, ja pyri välttämään uhri-termin käyttöä.

Lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa kuvaavat termit on jaoteltu kolmeen eri luokkaan mukaillen Luxembourg Guidelines -suosituksia.⁵ Nämä suositukset on luotu vuonna 2016 vajaan kahdenkymmenen tahon kansainvälisenä yhteistyönä, koska nähtiin tarve yhtenäistää lapsen suojelemiseen liittyviä termejä ja määritelmiä.

Luokat ovat:

- **vihreä**, eli ns. turvalliset, käyttöön suositeltavat termit
- **oranssi**, eli termit, jotka voivat olla hankalasti ymmärrettäviä joko lapselle tai muille toimijoille. Oransseja termejä tulee käyttää vain harkiten ja varautua selittämään tarkemmin, mitä termillä tarkoittaa.
- **punainen**, eli termit, joiden käyttöä ei suositella lainkaan, ellei käyttö ole täysin välttämätöntä esimerkiksi lakipykälään viittaamisen takia.

SUOSITTELEMME:

Lapseen kohdistuva seksuaaliväkivalta: Kattaa kaikki fyysiset ja ei-fyysiset teot, jotka loukkaavat lapsen seksuaalista koskemattomuutta. Käytä seksuaaliväkivaltaa kattokäsitteenä, sillä esimerkiksi seksuaalinen häirintä tai lapsen houkuttelu seksuaalisiin tarkoituksiin ovat lapseen kohdistuvan seksuaaliväkivallan muotoja. Kun puhut ja kirjoitat seksuaaliväkivallasta, kerrot suurelle yleisölle, että kyse on vakavasta asiasta, jolla on vaikutusta lapsen kasvuun ja kehitykseen.

Lapseen kohdistuva seksuaalirikos: Termi on selkeä ja neutraali, kun kyseessä on rikosprosessi tai muutoin puhutaan rikoslain tarkoittamista rikosasioista.

Grooming eli lapsen houkuttelu seksuaalisiin tarkoituksiin: Tarkoittaa lapsen houkuttelua tilanteeseen, jossa tarkoituksena on kohdistaa lapseen seksuaaliväkivaltaa joko netissä, sen ulkopuolella tai molemmissa ympäristöissä.

Seksuaalinen häirintä: On sanallista, sanatonta ja/tai fyysistä ei-toivottua käytöstä, tarkoituksena loukata lapsen ihmisarvoa. Seksuaalinen häirintä on seksuaaliväkivaltaa.

Lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistava materiaali: Tarkoittaa kuva- ja videomateriaalia, jossa lapsi on seksuaaliväkivallan kohteena tai kuva seksualisoitu lasta.

Lapsen itse ottama seksuaaliväkivaltaa todistava materiaali: Tarkoittaa lapsen itse itsestään kuvaamaa seksuaalissävyytteistä kuva- tai videomateriaalia, usein aikuisen houkuttelemana tai painostamana.

Lasta seksualisoiva kuvamateriaali: Tällaista materiaalia ovat esimerkiksi kuvat, joissa lapsi poseeraa puettuna seksuaalissävyytteisiin vaatteisiin ja asusteisiin, puolialastomana tai alastomana. Termiä ei tule käyttää silloin, jos kyseessä on lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistava materiaali.

⁵ Terminology Guidelines for the Protection of Children from Sexual Exploitation and Sexual Abuse <https://ecpat.org/luxembourg-guidelines/>

KÄYTÄ HARKITEN:

Lapsen kiristäminen seksuaalisella materiaalilla eli sextortion: Tarkoittaa lasten kiristämistä heidän aiemmin lähettämällään ja itse ottamallaan seksuaalissävytteisellä materiaalilla. Sextortionia tapahtuu myös aikuisten välillä. Seksikiristys-termin käyttöön emme kannusta.

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö: Vaikka termi on sinällään vakiintunut rikosnimike ja sitä kautta laajalti käytössä, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on etymologialtaan ongelmallinen, sillä asiassa ei ole mitään hyvää. Hyväksikäyttö ei myöskään kuvaa sitä tosiasiaa, että kyse on väkivallasta. Siksi suosittelemme käyttämään aina termiä lapsen kohdistuva seksuaaliväkivalta.

Lapsen raiskaus: Rikoslain termi, joka on sinällään kuvaava termi, mutta tarkoittaa usein vain fyysistä, penetratiivista tekoa, ja on siten suppea kuvaus.

EMME SUOSITTELE:

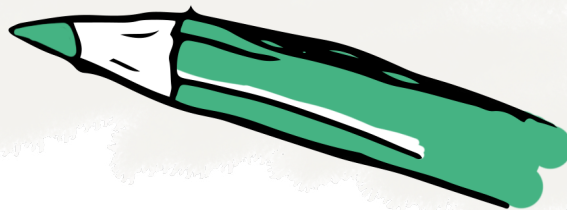
Lapsiporno / lapsipornografia: Kyseessä on lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistava materiaali. Lapsiporno on lapsen oikeuksia rikkova termi. Porno kuuluu aikuisille, perustuu suostumukseen ja on viihdettä. Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta on väkivaltaa ja rikos.

Lapsiprostituoitu: Lapsi ei voi koskaan antaa suostumusta seksuaaliseen toimintaan aikuisen kanssa, eikä hän voi olla "seksityöntekijä". Kyse on seksuaaliväkivallan kohteeksi joutuneesta lapsesta, joka usein on ihmiskaupan uhri.

VINKKI:

Voit tarkistaa oikeaa termistöä myös THL:n oppaasta '[Sanoilla on merkitystä: Termikäsikirja lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan sanoittamiseen](#)'.

Henkilöllä oli hallussaan
~~lapsipornoa~~ lapsiin kohdistuvaa
seksuaaliväkivaltaa todistavaa
materiaalia.

4.2 VASTUU ON AINA TEKIJÄLLÄ

Seksaaliväkivallassa syyllinen on aina tekijä, ei lapsi. Riippumatta siitä, miltä lapsi näytti, oliko tekijä ennestään tuttu, oliko lapsi käyttäytynyt riskialttiisti, oliko hän itse ollut asiassa aktiivinen tai oliko hän päihtynyt, vastuu ja syy seksuaaliväkivallasta on rikoksen tekijällä.

On tärkeää tehdä rikosentekijästä lauseiden subjekti ja väkivallan kokijasta objekti. Lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa käsittelevien sisältöjen kielen ei pidä jättää tulkinnanvaraakaan siitä, kuka on syyllinen tapahtuneeseen. Käytetyt termit muokkaavat lukijan käsityksiä asiasta ja termien pehmentäminen voi laimentaa merkityksiä.

Myös toinen lapsi voi olla seksuaaliväkivallan tekijä. On tärkeää muistaa, että tällöinkin kyseessä on lapsi, vaikka hän on tehnyt rikoksen, ja hänestä tulee puhua lapsia kunnioittavalla tavalla.

Yleisön taipumus toisinaan syyttää väkivallan kokijaa tai etsiä hänestä syytä tapahtuneelle on suuri huolenaihe seksuaalirikoksia kokeneille. Vain harvojen muiden rikosten kohdalla uhri joutuu tarkastelun tai jopa kostotoimien kohteeksi, jos hän ilmoittaa asiasta.

VINKKI!

Kiinnitä huomiota sanavalintoihin ja lauserakenteisiin, jotta niillä ei häivytetä tekijän vastuuta tai syyllistetä tai vähätellä seksuaaliväkivallan kokijaa.

Väkivallan kohteeksi joutunut lapsi ei ole koskaan syyllinen tapahtuneeseen.

Esimerkkejä oikeiden ilmaisujen käyttämisestä:

Ei näin	Näin
Lasta käytettiin seksuaalisesti hyväksi .	Lapseen kohdistettiin seksuaaliväkivaltaa .
Henkilöllä oli hallussaan lapsipornoa .	Henkilöllä oli hallussaan lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia .
Alaikäistä seksiorjaa pitäneellä henkilöllä oli toinenkin uhri.	Alaikäistä seksuaalisesti orjuuttanut henkilö kohdisti seksuaaliväkivaltaa toiseenkin lapseen.
Tekijää syytetään seksistä alaikäisen kanssa.	Tekijää syytetään lapsen raiskauksesta .
Lapsi kuvasi itseään alastomana aikuisen pyynnöstä .	Aikuinen houkutteli/painosti lasta kuvaamaan itseään alastomana.
Esitutkinnan perusteella alle 18-vuotiaan miehen epäillään suunnitelleen vakavaa seksuaalirikosta.	Esitutkinnan perusteella alle 18-vuotiaan nuoren epäillään suunnitelleen vakavaa seksuaalirikosta.
Tekijä yhtyi 10-vuotiaaseen.	Tekijä raiskasi 10-vuotiaan.
Tekoilyn tuottaman lapsipornon määrä kasvaa räjähdysmäisesti.	Tekoilyn tuottaman lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa kuvaavan materiaalin määrä kasvaa räjähdysmäisesti.
Lasten itsensä tuottamaa lapsipornoa leviää internetissä.	Lasten itse ottamaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia levitetään internetissä.
Aikuinen oli intiimissä parisuhteessa 14-vuotiaan kanssa .	Aikuinen kohdisti 14-vuotiaaseen seksuaaliväkivaltaa .

4.3 SIDO ASIA LAAJEMPAAN YHTEISKUNNALLISEEN KONTEKSTIIN

Lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta kertominen liittyy usein oikeuden käsittelyssä oleviin tai olleisiin tapauksiin, jolloin asiaa käsitellään rikosoikeudellisesta näkökulmasta. On hyvä kiinnittää huomiota, ettei tapahtunutta kehystä yksittäiseksi tapahtumaksi, sillä se voi kaventaa näkökulmaa tähän laajaan yhteiskunnalliseen ongelmaan ja sen ennaltaehkäisemiseen.

Media ja toimittajat voivat auttaa yleisöä ymmärtämään, että lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta ei ole vain yksittäisiä tapauksia, vaan laajempi ihmisoikeuskysymys, joka vaikuttaa yhteisöihin ja yhteiskuntaan merkittävällä tavalla.

Keskeistä on tietoisuuden lisääminen, lukijoiden valistaminen sekä asiantuntijoiden ja viranomaisten kanssa keskusteleminen.

VINKKI!

Toimittaja voi olla yhteydessä mm. järjestöihin löytääkseen sisältöjä, jotka auttavat yleisöä ymmärtämään lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan vakavia, elinikäisiä seurauksia. Järjestöjen asiantuntijoilta löytyy näkemyksiä myös tämän yhteiskunnallisen ongelman ratkaisemiseen. Aiheen käsittely auttaa osaltaan tabujen murtamisessa.

4.4 AUTA YMMÄRTÄMÄÄN ILMIÖTÄ

Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta on valtavan yleistä. Lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan käsittelyn on hyvä sisältää tietoa ilmiön laajuudesta ja siihen liittyvistä olosuhteista.

Kuka tahansa voi kohdata seksuaaliväkivaltaa, vaikka tilastojen mukaan seksuaaliväkivalta on osin sukupuolittunutta ja jotkut väestöryhmät ovat alttiimpia kuin toiset.

Sama pätee myös rikoksentekejiin. Kuka tahansa iästä, sukupuolesta tai taustasta riippumatta voi kohdistaa lapsiin seksuaaliväkivaltaa.

Siksi on tärkeää, että yleisölle annetaan:

- tietoa siitä, miten lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa voi tapahtua ja mitä kaikkea se käsittää,
- tietoa merkeistä, joita on hyvä varoa, ja keinoja, joilla voi suojella itseään ja muita,
- tietoa, mistä apua ja tukea on saatavilla.

VINKKI!

Tietoa lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta sekä sen ennaltaehkäisystä löytyy mm. tutkimuksista, kuten [Kouluterveyskyselystä](#) ja [Lapsiuhritutkimuksesta](#), kansainvälisistä lähteistä, mm. [Internet Watch Foundation](#) ja [INHOPE](#), sekä viranomaisilta, järjestöiltä, tutkijoilta ja asiantuntijoilta.

4.5 HUOMIOI LAPSEN OIKEUDET JA VÄKIVALTAAN KOKENEEN LAPSEN NÄKÖKULMA

Kun lapsi on joutunut kokemaan seksuaaliväkivaltaa, on ensiarvoisen tärkeää, että toimittaja punnitsee, minkä tiedon jakaminen yleisölle on tarpeellista. Lapsella on oikeus yksityisyyteen, kunnioitukseen, ihmisarvoon ja tapahtumien asialliseen esittämiseen. On tärkeää jättää pois yksityiskohdat, jotka voivat vahingoittaa lasta lisää. Tapahtuneen väkivallan julkinen käsittely saattaa herättää lapsessa ja hänen perheessään voimakkaita tunteita ja häpeää, mikä voi vaikuttaa lapsen toipumiseen.

Toimittajan on arvioitava, milloin yksityiskohtien kertominen on tarpeen yleisen turvallisuuden kannalta, ja milloin ne vain uudelleen traumatisoivat lasta, tai voivat jopa syyllistää häntä. On tärkeää huomioida, että käytetty kieli voi paljastaa lapsesta henkilökohtaisia tietoja tai herättää epäilyksiä, mikä voi saattaa hänet suurempaan vaaraan ja lannistaa muita kertomasta vastaavista kokemuksista.

VINKKI!

On tärkeää pohtia tasapainoa sen välillä, mikä on lapsen oikeus yksityisyyteen ja yleisön oikeus saada tietoa. Lapsella on oikeus yksityisyyteen, kunnioitukseen, ihmisarvoon ja tapahtumien asialliseen esittämiseen.

Lapsella on oikeus suojeluun – aina.

4.6 VÄLTÄ SENSATIOHAKUISUUTTA

Lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan käsittelyssä on syytä välttää sensatiohakuisuutta, sillä se vääristää ymmärrystä ilmiön laajemmasta kontekstista ja levittää pelkoa ilman tukea tai ratkaisua. Käytä kieltä täsmällisesti ja huolellisesti.

Kun kerrot lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta tai sitä todistavasta materiaalista, vältä turhan visuaalisia ja seksualisoituja kuvauksia. Tällaiset yksityiskohdat eivät hyödytä lasta ja voivat johtaa hänen uudelleen traumatisoitumiseensa, sillä myös lapset lukevat uutisia ja heillä on pääsy nettiin.

Älä käytä kieltä, joka viittaa suostumukseen. Lapsi ei voi koskaan antaa pätevää suostumusta seksuaaliseen toimintaan aikuisen kanssa. Siksi kerronnassa ei pidä käyttää yhteisymmärryksen perustuvan seksuaalisuhteen kuvaamisessa käytettyjä ilmaisuja.

VINKKI!

Pohdi, millainen yksityiskohtien kuvaaminen on sisällön kannalta välttämätöntä, ja mikä puolestaan saattaa mennä sensatiohakuisuuden puolelle. Älä käytä kieltä, joka viittaa suostumukseen.

4.7 VOIT TARJOTA ENNALTAEHKÄISYN NÄKÖKULMIA

Rikokset, joita jotkut lapset joutuvat kokemaan, ovat järkyttäviä. Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta on yhteiskunnallinen ongelma, jonka ratkaisemiseksi tarvitaan tekoja läpi yhteiskunnan.

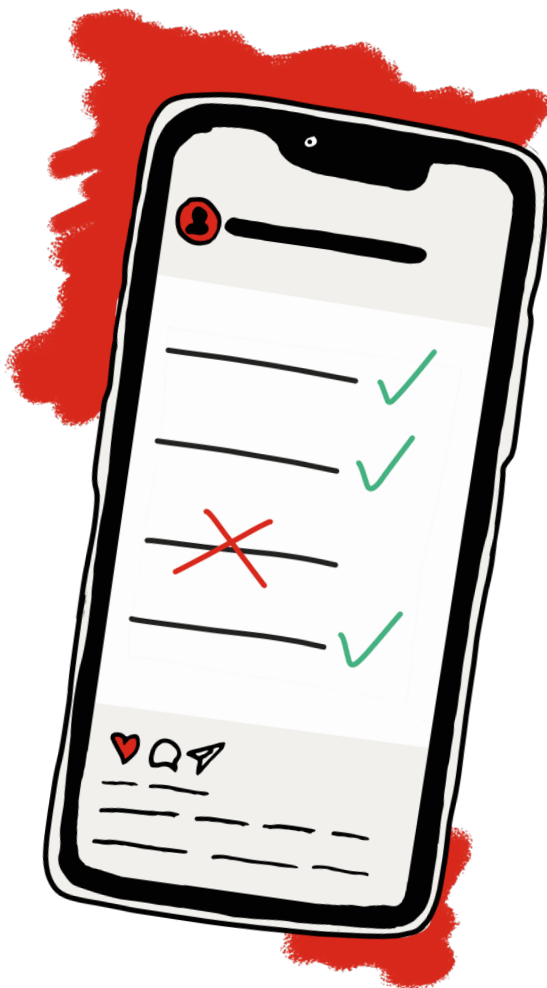
Jotta ilmiön laajuus tulee esille, ja jotta yhteiskunnalla on mahdollisuus torjua lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa, media voi tarjota ennaltaehkäisyn näkökulmia.

Ratkaisujen ja oikeiden toimintatapojen esille tuominen auttaa myös luomaan toivoa.

Sisällöt, joissa kerrotaan toimista, joita kuka tahansa voi tehdä, jotta lapsilla olisi turvallinen ja vakaa kasvuympäristö, ovat hyödyllisempiä ennaltaehkäisyn kannalta kuin pelkkä tapahtuneen väkivallan kuvaaminen.

VINKKI!

Lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ennalta ehkäiseminen vaatii tekoja läpi yhteiskunnan. Mikään yksittäinen taho ei asiaa voi ratkaista, vaan toimia tarvitaan aina lainsäädännöstä jokaisen omaan toimintaan.

4.8 KERRO TOIMINTAOHJEITA

Lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta kertovilla sisällöillä voi olla suuri vaikutus yleisöihin, varsinkin jos henkilö on itse kokenut seksuaaliväkivaltaa. Ohjeiden ja neuvojen tarjoaminen voi auttaa yleisöä heidän pohtiessaan, miten toimia havaitessaan lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa, miten suojella lapsia tai mistä saa apua.

VINKKI!

Jutun lopussa on hyvä hyödyntää vinkkilaatikkoa, johon kokoaa toimintaohjeita ja/tai apua tarjoavia tahoja.

ESIMERKKEJÄ:

Aikuinen, näin voit suojella lasta netissä:

1. Lapselta on tärkeä kysyä netin käyttöön liittyviä kuulumisia ja ajatuksia osana arkisia keskusteluja.
2. On hyvä kysyä myös, onko tapahtunut jotain, mikä tuntui ikävältä tai hämmentävältä.
3. Ole kiinnostunut lapsen asioista päivittäin. Näin huolenaiheiden esiin tuominenkin helpottuu.
4. Seksuaalikasvatus, jonka osana lapsi saa tietoa netissä tapahtuvasta seksuaaliväkivallasta, on tärkeä keino suojella lasta.

Poliisille tai Pelastakaa Lasten Nettivihjeeseen (nettivihje.fi) voit ilmoittaa laittomaksi epäilemästäsi lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavasta materiaalista tai siihen liittyvästä toiminnasta. Pelkkä epäily riittää.

Apu- ja tukipalveluita lapsille ja aikuisille:

Apu- ja tukipalveluita löytyy listattuna esimerkiksi Pelastaa Lasten verkkosivuilta osoitteesta: pelastakaalapset.fi/tukipalveluita

Lisätietoa aiheesta

Pelastakaa Lapset ry: [Nettivihje](#)

Terveystieteiden tutkimuskeskus: [Sanoilla on merkitystä: Termikäsikirja lapseen kohdistuvan seksuaaliväkivallan sanoittamiseen](#)

INHOPE: [Shaping the Story - Media Guidelines for Reporting on Child Sexual Abuse](#)

ECPAT: [Luxembourg Guidelines](#)

Muistilista toimittajalle lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta kertomiseen

- 1. Käytä lapsen oikeuksia kunnioittavia termejä**

Tarkista termit. Kyse on lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta, ei esim. lapsipornosta.
- 2. Muista, että vastuu on aina tekijällä**

Lapsi ei ole koskaan vastuussa tapahtuneesta. Vastuu on aina tekijällä, eikä tätä vastuuta ole syytä esimerkiksi sanavalinnoilla tai lauserakenteilla häivyttää.
- 3. Sido asia laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin**

Lisää tietoisuutta. Kyse ei ole yksittäisistä tapauksista, vaan laajasta yhteiskunnallisesta ongelmasta.
- 4. Auta ymmärtämään ilmiötä**

Tarjota tietoa. Näin autat yleisöä ymmärtämään ja muodostamaan näkemyksiä lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta.
- 5. Huomioi lapsen oikeudet ja väkivaltaa kokeneen lapsen näkökulma**

Mieti lapsen näkökulmaa. On tärkeää punnita huolellisesti lapsen oikeutta yksityisyyteen ja yleisön oikeutta saada tietoa.
- 6. Vältä sensaatiohakuisuutta**

Pohdi, minkä verran yksityiskohtia on tarpeellista jakaa. Vältä turhan visuaalisia ja seksualisoituja kuvauksia sekä kieltä, joka viittaa suostumukseen.
- 7. Voit tarjota ennaltaehkäisyn näkökulmia**

Autu luomaan toivoa. Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta ei ole asia, joka vain tapahtuu, vaan yhteiskunnassa on joka tasolla mahdollista toimia sen ennaltaehkäisemiseksi.
- 8. Kerro toimintaohjeita**

Anna ohjeita. Oikeanlaisten toimintaohjeiden avulla yleisö saa tarvitsemaansa tietoa ja apua.

Pelastakaa Lapset

Pelastakaa Lapset on maailman johtava sitoutumaton lapsijärjestö, joka saa aikaan välittömiä ja pysyviä muutoksia lasten elämässä.

Yhdessä turvaamme jokaisen lapsen oikeuden elämään, suojeluun, oppimiseen ja osallisuuteen Suomessa ja maailmalla.

Koska lasten tulevaisuus alkaa nyt.

[pelastakaalapset.fi](https://www.pelastakaalapset.fi)